

PWYLLGOR	PWYLLGOR ARCHWILIO A LLYWODRAETHU
DYDDIAD	29 TACHWEDD 2018
TEITL	CYNNYRCH ARCHWILIO MEWNOL
PWRPAS YR ADRODDIAD	AMLINELLU GWAITH ARCHWILIO MEWNOL AM Y CYFNOD HYD AT 16 TACHWEDD 2018
AWDUR	LUNED FÔN JONES - RHEOLWR ARCHWILIO
GWEITHREDIAD	DERBYN YR ADRODDIAD, SYLWEBU AR Y CYNWYS A CHEFNOGI'R GWEITHREDIADAU SYDD EISOES WEDI'U CYTUNO GYDA'R GWASANAETHAU PERTHNASOL

1. CYFLWYNIAD

- 1.1 Mae'r adroddiad yma yn crynhoi gwaith Archwilio Mewnol am y cyfnod o 17 Medi 2018 hyd 16 Tachwedd 2018.

2. GWAITH A GWBLHAWYD YN Y CYFNOD

- 2.1 Cwblhawyd y gwaith canlynol yn y cyfnod hyd at 16 Tachwedd 2018:

Disgrifiad	Nifer
Adroddiadau am Archwiliadau o'r Cynllun Gweithredol	8

Ceir manylion pellach ar y gwaith yma yng nghorff yr adroddiad hwn ac yn yr atodiadau amgaeedig.

2.2 Adroddiadau Archwilio

2.2.1 Mae'r tabl canlynol yn gosod allan yr archwiliadau o'r cynllun a gwblhawyd yn y cyfnod hyd at 16 Tachwedd 2018, gan ddangos y lefel sicrwydd perthnasol a chyfeiriad i'r atodiad perthnasol.

TEITL	ADRAN	GWASANAETH	LEFEL SICRWYDD	ATODIAD
Rhyngwynebau gyda'r Cyfriflyfr Ariannol	Cyllid	Cyfrifeg	Uchel	Atodiad 1
Treth Cyngor – Ad-daliadau	Cyllid	Refeniw	Uchel	Atodiad 2
Canolfan Hamdden Plas Ffrancon	Economi a Chymuned	Hamdden	Digonol	Atodiad 3
Canolfan Hamdden Glaslyn	Economi a Chymuned	Hamdden	Digonol	Atodiad 4
Canolfan Hamdden Penllyn	Economi a Chymuned	Hamdden	Digonol	Atodiad 5
Glynllifon - Incwm	Economi a Chymuned	Morwrol a Pharciau Gwledig	Digonol	Atodiad 6
Grant Cefnogi Pobl	Oedolion, Iechyd a Llesiant	Cefnogi Pobl	Uchel	Atodiad 7
Grant Cyfleusterau i'r Anabl	Oedolion, Iechyd a Llesiant	Tai Sector Breifat	Uchel	Atodiad 8

2.2.2 Mae lefelau sicrwydd cyffredinol archwiliadau yn syrthio i un o bedwar categori fel y dengys y tabl isod.

LEFEL SICRWYDD	UCHEL	Gellir datgan sicrwydd o briodoldeb gan y gellir dibynnu ar y rheolaethau mewnol mewn lle i gyflawni amcanion.
	DIGONOL	Mae rheolaethau mewn lle i gyflawni amcanion ond bod agweddau lle gellir tynhau ar y trefniadau i liniaru'r risgiau ymhellach.
	CYFYNGEDIG	Er bod rheolaethau mewn lle, mae angen gwella cydymffurfiaeth â'r rheolaethau a/neu gyflwyno rheolaethau newydd i leihau'r risgiau mae'r gwasanaeth yn agored iddynt.
	DIM SICRWYDD	Ystyrir bod y rheolaethau mewn lle yn annigonol gyda methiant i gyflawni amcanion.

3. GWAITH DILYNIANT

3.1 Mae trefniadau newydd wedi eu sefydlu ar gyfer archwiliadau dilyniant. Yn 2017/18, daethpwyd i gytundeb ar 163 o gamau gweithredu i'w cyflawni erbyn 31 Mawrth 2019. Yn dilyn cais am wybodaeth a thystiolaeth gan yr Unedau/Gwasanaethau perthnasol ar gynnydd gweithrediadau, dengys ar 17 Tachwedd 2018 bod gweithrediad derbyniol ar **58.28%** o'r camau cytunedig, h.y. 95 allan o 163.

4. GWAITH AR Y GWEILL

4.1 Roedd y gwaith canlynol ar y gweill ar 16 Tachwedd 2018:

- Trefniadau Diogelu – Sefydliadau (*Corfforaethol*)
- Gwaith Atal Twyll ac Atal Llygredigaeth Rhagweithiol (*Cofforaethol*)
- Trefniadau Rheoli Risg o Dwyll a Llygredigaeth (*Corfforaethol*)
- Rheoli Gwybodaeth – Sefydliadau (*Corfforaethol*)
- Rheoliad Diogelu Data Cyffredinol (*Corfforaethol*)
- Y Fenter Twyll Cenedlaethol (*Corfforaethol*)
- Statws Cyflogaeth IR35 (*Addysg*)
- Prosiect TRAC (*Addysg*)
- GwE – Statws Cyflogaeth IR35 (*Addysg*)
- Prynu Cyfarpar drwy'r Ysgol (*Addysg*)
- Ysgolion – Cyffredinol (*Addysg*)
- Cynnal a Chadw Eiddo (*Amgylchedd*)
- Trafnidiaeth Cyhoeddus (*Amgylchedd*)
- Systemau – Rheolaeth "Patch" (*Cyllid*)
- Cyfraniadau gan Gyflogwyr (*Cyllid*)
- Budd-daliadau – Adolygiad o'r Rheolaethau Allweddol (*Cyllid*)
- Diogelwch Seiber (*Cyllid*)
- Cronfa'r Degwm (*Economi a Chymuned*)
- Adroddiad Blynyddol Gwasanaethau Cymdeithasol (*Oedolion, Iechyd a Llesiant*)

- Cynllun Troi Tai'n Gartrefi (*Oedolion, Iechyd a Llesiant*)
- Plant – Lleoliadau All-Sirol (*Plant a Chefnogi Teuluoedd*)
- Tanciau Diesel a Rheoli Diesel (*Priffyrdd a Bwrdeistrefol*)
- Rheoli Llifogydd (*Ymgynghoriaeth Gwynedd*)

5. ARGYMHELLIAD

- 5.1 Gofynnir i'r Pwyllgor dderbyn yr adroddiad hwn ar waith Archwilio Mewnol am y cyfnod o 17 Medi 2018 hyd at 16 Tachwedd 2018, sylwebu ar y cynnwys yn ôl dymuniad yr aelodau, a chefnogi'r gweithrediadau cytunedig sydd eisoes wedi'u cyflwyno i reolwyr y gwasanaethau perthnasol.

RHYNGWYNEBAU GYDA'R CYFRIFYFR ARIANNOL CYLLID

1. Cefndir

1.1 Mae gan y Cyngor sawl system ar gyfer gwasanaethau unigol sydd yn cael eu bwydo i mewn i'r prif gyfrifyfr trwy ryngwynebau yn ddyddiol. Mae systemau credydwy'r a dyledwy'r yn integredig â'r cyfrifyfr, gyda'r systemau eraill yn cael eu bwydo trwy ryngwynebau. Caiff y data ei drosglwyddo yn awtomatig, gyda rhai yn dibynnu ar ymyriad â llaw drwy lwytho ar serfiwr dros dro neu greu cofnod trwy siwrneli. Caiff yr adroddiadau eu cynhyrchu o'r systemau gwasanaethau unigol ac yna cânt eu bwydo yn uniongyrchol unai i'r cyfrifyfr neu i is-gyfrifyfrau'r system credydwy'r a dyledwy'r. Unwaith mae'r data wedi cael ei dderbyn a'i bostio i'r cyfrifyfr, cyfrifoldeb y gwasanaethau yw sicrhau bod y wybodaeth yn gywir ac yn gyflawn trwy gynnal cysoniadau yn ôl i systemau'r gwasanaeth.

2. Bwriad a Chwmpas yr Archwiliad

2.1 Bwriad yr archwiliad oedd sicrhau bod trefniadau addas mewn lle ar gyfer rhyngwynebau systemau i brif gyfrifyfr ariannol y Cyngor. Er mwyn cyflawni hyn, roedd yr archwiliad yn cwmpasu gwirio gweithdrefnau a rheolaethau'r rhyngwynebau sydd mewn lle, gan gynnwys gwirio sampl o systemau sydd yn bwydo i'r cyfrifyfr i sicrhau eu cywirdeb o ran prosesu a chysoni data. Detholwyd sampl o ryngwynebau drwy'r system Cyflogau, AIM - derbyniadau arian, Capita Treth Cyngor a Threthi Annomestig ("Academy") a throsglwyddiadau i'r is-gyfrifyfrau i'r prif gyfrifyfr.

3. Lefel Sicrwydd yr Archwiliad

3.1 Gwiriwyd y rheolaethau ar gyfer lliniaru risgiau. Mae asesiad yr archwiliwr yn dod i'r casgliad fod lefel sicrwydd yr archwiliad fel a ganlyn:

Lefel Sicrwydd	Disgrifiad
UCHEL	Gellir datgan sicrwydd o briodoldeb gan y gellir dibynnu ar y rheolaethau mewnol mewn lle i gyflawni amcanion.

4. Prif Ddarganfyddiadau

4.1 Yn ystod yr archwiliad, gwelwyd bod trefniadau cryf mewn lle ar gyfer sicrhau fod trafodion o'r systemau a adolygwyd yn bwydo i mewn i'r prif gyfrifyfr mewn modd cyflawn a chywir.

4.1.1 Gwelwyd bod rheolaethau prosesu mewn lle ar gyfer y wybodaeth a fewnbynnir i'r systemau bwydo, a gwelwyd mai'r Rheolwr Systemau neu'r Technegydd sydd yn derbyn ac awdurdodi'r data a gaiff ei gyflwyno. Yn ychwanegol, gwelwyd bod y broses wedi'i dogfennu.

4.1.2 O'r sampl o ryngwynebau a wiriwyd, dengys bod y cyfansymiau yn cael eu cysoni yn rheolaidd. Cynhyrchiwyd cyfansymiau rheoli yn annibynnol o'i gilydd, ac yna cawsant eu defnyddio i wirio a chysoni. Nodwyd o'r sampl a wiriwyd bod swyddog dirprwyol yn gallu ymgymryd â'r dasg o gysoni'r ffigyrau yn absenoldeb y swyddog cyfrifol.

- 4.1.3 Gwelwyd bod rheolaethau mewn lle o fewn y systemau annibynnol ar gyfer adnabod ac atal data dyblyg gael ei drosglwyddo.
- 4.1.4 Gallai'r rhyngwynebau i'r cyfrifyfr adnabod ac atal codau annilys rhag cael eu gweithredu arno cyn eu trosglwyddo i'r brif system. Nodwyd bod unrhyw godau annilys a lwythir i'r system unai'n cael eu cywiro neu eu rhoi mewn cyfrif dros dro.

AD-DALIADAU TRETH CYNGOR CYLLID

1. Cefndir

- 1.1 O fewn y flwyddyn ariannol 2017/18, casglodd y Cyngor oddeutu £67miliwn o refeniw treth cyngor a gwnaethpwyd oddeutu £2 filiwn o ad-daliadau drwy gydol y flwyddyn sydd yn gyfatebol â 3,400 o drafodion ad-daliadau.
- 1.2 Gall y gwasanaeth brosesu ad-daliad i unrhyw gyfrif ble mae credyd ar y cyfrif o ganlyniad i ordaliad gan y trethdalwr. Mae modd i'r trethdalwr wneud cais am ad-daliad treth cyngor neu mae'r system yn gweithredu ar hyn yn awtomatig ble caniateir h.y. pan mae cyfrif yn cael ei gau, er mwyn glirio allan y credyd. Mae trethdalwyr yn derbyn taliadau ad-daliadau drwy siec gyda'r opsiwn o wneud cais i dderbyn y taliad drwy BACS sydd yn cael ei brosesu drwy'r Uned Taliadau yn seiliedig ar gyflwyno ffurflen cyfarwyddyd talu TR27b.
- 1.3 Yn ddiweddar adroddwyd yn y newyddion achos o dwyll mewn awdurdod yn Ne Cymru. Gweithredodd un o'r staff ar geisiadau ffug i godi ad-daliadau annilys a dargyfeiriwyd yr arian i'w chyfrifon banc personol. Adroddwyd bod dros £48,000 o arian wedi cael ei ddwyn. Yn yr hinsawdd economaidd gyfredol, mae lleihad yn y dulliau traddodiadol o gynnal gwiriadau trylwyr. Mae hyn yn pwysleisio'r pwysigrwydd o reolaethau cyd-adfer i atal twyll.

2. Bwriad a Chwmpas yr Archwiliad

- 2.1 Bwriad yr archwiliad oedd sicrhau bod trefniadau addas mewn lle ar gyfer gweithredu ad-daliadau Treth Cyngor. Yn ystod yr archwiliad, archwiliwyd sampl o ad-daliadau a wnaethpwyd yn ystod blwyddyn ariannol 2018/19 er mwyn sicrhau bod gweithdrefnau priodol yn eu lle a'u bod wedi cael eu dilyn a bod trywydd archwilio yn bodoli. Mynegodd y Rheolwr Systemau Refeniw bod bwriad sefydlu trefn newydd o dalu ad-daliadau fel mai'r opsiwn cyntaf fydd taliad drwy BACS gyda'r bwriad o leihau taliadau drwy siec. Bwriad hyn fydd i ostwng costau prosesu sieciau. Felly, mae'r archwiliad wedi cynnwys gwirio rheolaethau ar gyfer lliniaru unrhyw risg o dwyll a all godi yn sgil y newidiadau yma.

3. Lefel Sicrwydd yr Archwiliad

- 3.1 Gwiriwyd y rheolaethau ar gyfer lliniaru risgiau. Mae asesiad yr archwiliwr yn dod i'r casgliad fod lefel sicrwydd yr archwiliad fel a ganlyn (mae'r farn yn eithrio'r drefn arfaethedig o brosesu ad-daliadau drwy BACS yn uniongyrchol o system Academy gan nad yw'r trefniant yn weithredol ar hyn o bryd ac nid oes sicrwydd hyd yma pa reolaethau/adroddiadau eithriad y gellir eu cynhyrchu i liniaru risgiau):

Lefel Sicrwydd	Disgrifiad
UCHEL	Gellir datgan sicrwydd o briodoldeb gan y gellir dibynnu ar y rheolaethau mewnol mewn lle i gyflawni amcanion.

4. Prif Ddarganfyddiadau

- 4.1 Gwelwyd bod rheolaethau mewnol cryf yn bodoli wrth weithredu ar ad-daliadau Treth Cyngor. Detholwyd ar hap sampl o 65 o ad-daliadau oedd yn cynnwys 15 o drosglwyddiadau rhwng biliau a 20 o ad-daliadau a wnaethpwyd yn benodol drwy BACS ar gyfer 2018/19 i sicrhau bod gweithrediadau ad-daliadau treth cyngor wedi cael eu cynnal mewn modd priodol.
 - 4.1.1 O'r sampl o ad-daliadau a wiriwyd, ymddengys bod pob un yn ddilys gyda thystiolaeth/rheswm ar eu cyfer i'w cefnogi.
 - 4.1.2 Gwiriwyd sampl o drosglwyddiadau o fewn cyfrifon/ o fil i fil a gwelwyd fod bob un wedi ei drosglwyddo yn gywir ac yn cytuno gyda'r credyd o'r bil blaenorol. Ni welwyd achos o daliadau yn cael eu trosglwyddo rhwng systemau.
 - 4.1.3 Adolygwyd y drefn cymeradwyo ad-daliadau a cadarnhaodd y Rheolwr System Refeniw bod swyddogion penodol yn cynnal gwiriadau cyn i'r swp ad-daliadau gael eu rhyddhau i'w talu. Gwelwyd bod rheolaethau gwahaniaethau mewn dyletswyddau yn bodoli o fewn y system ar gyfer y broses o weithredu ac awdurdodi'r ad-daliadau.
 - 4.1.4 Mae cysoniadau o'r taliadau yn cael eu cynnal a phrofwyd bod y system yn cyd-fynd â'r hyn a dalwyd allan.
 - 4.1.5 O dan y trefniadau newydd i dalu ad-daliadau drwy BACS yn gyntaf, darganfuwyd bod y risg o dwyll yn codi wedi cynyddu. Mae'r ad-daliadau BACS yn cael eu hawdurdodi ac yn cael eu talu yn uniongyrchol o'r system, heb unrhyw drefniadau gwirio ychwanegol wedi'u sefydlu megis gwirio sawl ad-daliad sydd yn cael eu gwneud i'r un cyfrif banc. Felly cytunwyd gyda'r Rheolwr Trethi a Rheolwr Systemau Refeniw bod y gwasanaeth yn medru ymchwilio i mewn i gynhyrchu adroddiadau pwrpasol ar gyfer cynnal y gwiriadau hyn neu y posibilrwydd o sefydlu rheolaethau cydadfer.

5. Camau Gweithredu

Mae'r gwasanaeth wedi ymrwymo i weithredu'r camau canlynol i liniaru'r risgiau a amlygwyd:

- **Ymchwilio i mewn i'r posibilrwydd o gynhyrchu adroddiad gyda'r holl daliadau ad-daliadau drwy BACS yn cynnwys manylion y talai, y dyddiad talu, swm a manylion y cyfrif banc a delir yr ad-daliadau i mewn iddynt.**

CANOLFAN HAMDDEN PLAS FFRANCON ECONOMI A CHYMUNED

1. Cefndir

1.1 Mae Canolfannau Hamdden Cyngor Gwynedd yn rhan o wasanaeth Cymunedau Iach, o fewn yr Adran Economi a Chymuned. Mae 4 Rheolwr Ardal yn gyfrifol am reoli'r Canolfannau sydd dan reolaeth yr Awdurdod. Mae Canolfan Hamdden Plas Ffrancon yn darparu nifer o wasanaethau i'r cyhoedd, gan gynnwys ystafelloedd ffitrwydd/pwysau a dosbarthiadau ffitrwydd.

2. Bwriad a Chwmpas yr Archwiliad

2.1 Sicrhau fod trefniadau cadarn wedi eu sefydlu yng Nghanolfan Hamdden Plas Ffrancon, er mwyn rheoli a lliniaru risgiau'n briodol, ac i sicrhau cydymffurfiaeth â gweithdrefnau mewnol y Cyngor a deddfau perthnasol eraill.

2.2 Roedd yr archwiliad yn cwmpasu ymweld â'r ganolfan i gynnal archwiliad er mwyn sicrhau bod trefniadau priodol wedi eu sefydlu ar gyfer rheoli amrywiol risgiau a allai fodoli yn y meysydd casglu incwm, rheolaeth gyllidebol, caffael a storio nwyddau, ac iechyd a diogelwch.

3. Lefel Sicrwydd yr Archwiliad

3.1 Gwiriwyd y rheolaethau ar gyfer lliniaru risgiau. Mae asesiad yr archwiliwr yn dod i'r casgliad fod lefel sicrwydd yr archwiliad fel a ganlyn:

Lefel Sicrwydd	Disgrifiad
DIGONOL	Mae rheolaethau mewn lle i gyflawni amcanion ond bod agweddau lle gellir tynhau ar y trefniadau i liniaru'r risgiau ymhellach.

4. Sgôr Risg Cyfredol

4.1 Mae risgiau'r archwiliad fel y ganlyn:

Lefel Risg	Nifer
UCHEL IAWN	0
UCHEL	0
CANOLIG	3
ISEL	1

5. Prif Ddarganfyddiadau

5.1 Gwelwyd bod rheolaethau mewnol boddhaol yn bodoli yng Nghanolfan Hamdden Plas Ffrancon, gyda'r angen i dynhau ar rai agweddau. Manylir ar y meysydd sydd angen sylw isod:

5.1.1 Cysonwyd sampl o daflenni TR34 a TR34cc yn ystod yr ymweliad. Roedd ymdriniaeth incwm yn gywir ar y cyfan ond gwelwyd bod gwarged/diffyg mewn sawl achos wedi ei roi yn erbyn codau gwahanol i 'J'. Mae ceisio darganfod rheswm dros warged/diffyg yn ymarfer da ond dylid gwneud defnydd o'r cyfrif 'J' os nad oes eglurhad cadarn dros warged/diffyg.

- 5.1.2 Ar Awst 20, 2018, gwelwyd bod yr amser ddangosai'r system TCC (CCTV) 8 munud ar ôl y gwir amser. Nododd y Rheolwr ar Ddyletswydd bod y gwahaniaeth wedi bod yn fwy ar adegau a nad oedd staff yn ymwybodol o sut i ail-osod amser a dyddiad y system. Mae gan pob Rheolwr ar Ddyletswydd fynediad at y system TCC. Mynegwyd yn ystod yr ymweliad nad oedd hyfforddiant ar y system TCC wedi ei roi i reolwyr y Ganolfan. Mynegwyd pryderon hefyd nad oedd unrhyw gwmni yn gyfrifol am gynnal a chadw'r system mwyach oherwydd bod y cytundeb blaenorol wedi dod i ben.
- 5.1.3 Mae'r Ganolfan wedi mabwysiadu system '*Legend*'. Mae'r system yn ddatrysiaid digidol i gofnodi llawer o brofion/tasgau a gwblheir yn y Ganolfan yn ddyddiol/wythnosol/misol. Mynegodd y Rheolwr ar Ddyletswydd bod trafferthion gyda'r broses uwch-lwytho i'r system yn arwain at ddata yn cael ei golli. Golygai hyn, er bod y Rheolwr ar Ddyletswydd yn hyderus eu bod wedi eu cwblhau, nad oedd cofnod o gwblhau profion tân a legionella ers sawl wythnos.
- 5.1.4 Cedwir cofnodion stoc y Ganolfan ar daenlenni Excel. Derbyniwyd cofnodion stoc diodydd ar gyfer Mehefin a Gorffennaf 2018. Derbyniwyd cofnodion stoc deunyddiau glanhau ar gyfer mis Gorffennaf 2018. Ar ddiwrnod yr ymweliad, gwelwyd bod lefelau stoc yn rhesymol ac nad oedd risg o golled incwm oherwydd diffyg. Roedd y ddogfennaeth gwirio stoc, ar y llaw arall, yn broblemus. Roedd cofnodion Mehefin yn dangos bod 0 potel '*Brecon dŵr*' mewn stoc, wedi eu prynu na eu ei gwerthu drwy'r mis. Gwelwyd poteli dŵr yn y storfa. Roedd colofn '*total stock @ end of the month*' wedi ei lenwi fel 0 ar gyfer pob eitem ym mis Mehefin. Ym mis Gorffennaf, roedd pob blwch yn 0. Mae'n debygol felly na gynhaliwyd gwiriad stoc trwy fis Gorffennaf a chychwyn Awst.
- Roedd y niferoedd o eitemau a welwyd yn y storfa deunyddiau glanhau yn wahanol i'r hyn a welwyd ar y daenlen gwirio stoc mewn rhai achosion. Gwelwyd hefyd enghreifftiau o rifau negatif yn y golofn stoc '*remaining*' ar gyfer rhai eitemau. Mae hyn o bosib yn deillio o wallau yn y fformiwlâu yn y daenlen.

6. Camau Gweithredu

Mae'r Rheolwr ar Ddyletswydd a'r Rheolwr Ardal wedi ymrwymo i weithredu'r camau canlynol i liniaru'r risgiau a amlygwyd:

- Defnyddio'r côd J ar ffurflenni TR34 a TR34cc ble bod angen.
- Cysylltu gyda swyddog neu gwmni priodol i drefnu gwaith cynnal a chadw i'r system TCC (CCTV) yn ogystal â hyfforddiant ar y system i Reolwyr y Ganolfan.
- Gwasanaeth Byw'n Iach i brofi'r system '*Legend*' a chyflwyno system o adrodd ar unrhyw drafferthion sydd yn codi i'r Rheolwr Ardal.
- Sicrhau bod gwiriadau stoc yn cael eu cwblhau yn rheolaidd, bod y gwiriadau yn cynnwys y cynnyrch perthnasol a bod y taenlenni ddefnyddir yn cynnwys fformiwlâu addas.

**CANOLFAN HAMDDEN GLASLYN
ECONOMI A CHYMUNED**

1. Cefndir

1.1 Mae Canolfannau Hamdden Cyngor Gwynedd yn rhan o wasanaeth Cymunedau Iach, o fewn yr Adran Economi a Chymuned. Mae 4 Rheolwr Ardal yn gyfrifol am reoli'r Canolfannau sydd dan reolaeth yr Awdurdod. Mae Canolfan Hamdden Glaslyn yn darparu nifer o wasanaethau i'r cyhoedd, gan gynnwys pwll nofio, ystafelloedd ffitrwydd/pwysau a dosbarthiadau ffitrwydd.

2. Bwriad a Chwmpas yr Archwiliad

2.1 Sicrhwyd fod trefniadau cadarn wedi eu sefydlu yn y canolfannau hamdden, er mwyn rheoli a lliniaru risgiau'n briodol, ac i sicrhau cydymffurfiaeth â gweithdrefnau mewnol y Cyngor a deddfau perthnasol eraill.

2.2 Roedd yr archwiliad yn cwmpasu dethol sampl o 4 canolfan hamdden yng Ngwynedd i'w harchwilio er mwyn sicrhau bod trefniadau priodol wedi eu sefydlu ar gyfer rheoli amrywiol risgiau a allai fodoli yn y meysydd casglu incwm, rheolaeth gyllidebol, caffael a storio nwyddau, ac iechyd a diogelwch.

3. Lefel Sicrwydd yr Archwiliad

3.1 Gwiriwyd y rheolaethau ar gyfer lliniaru risgiau. Mae asesiad yr archwiliwr yn dod i'r casgliad fod lefel sicrwydd yr archwiliad fel a ganlyn:

Lefel Sicrwydd	Disgrifiad
DIGONOL	Mae rheolaethau mewn lle i gyflawni amcanion ond bod agweddau lle gellir tynhau ar y trefniadau i liniaru'r risgiau ymhellach.

4. Sgôr Risg Cyfredol

4.1 Mae risgiau'r archwiliad fel a ganlyn:

<u>Lefel Risg</u>	<u>Nifer</u>
UCHEL IAWN	0
UCHEL	0
CANOLIG	2
ISEL	1

5. Prif Ddarganfyddiadau

5.1 Gwelwyd bod rheolaethau mewnol digonol yn bodoli yng Nghanolfan Hamdden Glaslyn, ond bod angen tynhau ar rai agweddau, manylir ar y meysydd sydd angen sylw isod:

5.1.1 Nid yw cofnodion stoc y ganolfan yn cytuno gyda'r niferoedd a gyfrifwyd ar ddiwrnod yr ymweliad. Detholwyd sampl o 8 eitem yn y storfa gan wirio fod y niferoedd yn cytuno gyda'r cofnodion stoc. Nid oedd y niferoedd yn gywir ar gyfer unrhyw un o'r eitemau. Ar gyfer un eitem, cadarnhaodd y cofnodion fod stoc agoriadol mis Gorffennaf yn 21, gyda stoc agoriadol mis Awst yn 8. Fodd bynnag, ni werthwyd unrhyw stoc yn y cyfnod yma. Cadarnhaodd y Derbynnnydd ei bod yn cynnal gwiriadau stoc ar y cyntaf o bob mis, ac nad oedd gwerthiannau mis Awst wedi eu cofnodi eto, sydd yn egluro'r gwahaniaeth yn y niferoedd.

Cofiodd bod problem wedi bod gyda'r til mis Gorffennaf, a allai olygu na chafodd unrhyw werthiannau am y cyfnod eu prosesu tan fis Awst, ac mai dyma pam na gofnodwyd unrhyw werthiant am y cyfnod. Yn dilyn yr ymweliad gofynnodd y Rheolwr Ardal i'r Derbynnydd gadw cofnod manylach o'r stoc o hyn ymlaen.

- 5.1.2 Ni welwyd fod unrhyw wiriadau yn cael eu cynnal ar lefelau stoc cemegau. Cadarnhaodd yr Is-Reolwr Ardal yn ystod yr ymweliad ei fod yn siŵr fod y rhain yn cael eu cynnal, ond ni ellid dod o hyd i'r cofnodion ar yr adeg. Yn dilyn yr ymweliad derbyniwyd cadarnhad nad oedd gwiriadau yn cael eu cynnal.
- 5.1.3 Nid yw'r system CCTV wedi ei gosod ar yr amser cywir. Gwiriwyd y system am 9:15 ar fore dydd Mawrth, Awst 21. Fodd bynnag, er bod y dyddiad yn cytuno, roedd y system yn cadarnhau'r amser fel 9:47. Cadarnhaodd yr Is-Reolwr Ardal yn dilyn yr ymweliad fod yr amser wedi ei gywiro erbyn hyn.
- 5.1.4 Nid yw adolygiadau cynlluniau gwagio'r adeilad mewn argyfwng (PEEP) yn cael eu dyddio. Gwelwyd fod yr Is-Reolwr Ardal wedi llofnodi iddo adolygu'r cynlluniau, ond nid oedd y dyddiad wedi cael ei gadarnhau, yn ei wneud yn anodd gwybod pryd fe'u hadolygwyd ddiwethaf. Cytunodd i wneud hyn yn y dyfodol.
- 5.1.5 Ymwelwyd â'r ystafelloedd ffitrwydd a phwysau yn ystod yr ymweliad. Gwelwyd fod bysellbad ar y drysau, gyda'r côd yn cael ei rannu gyda chwsmeriaid sydd wedi talu am ddefnyddio'r cyfleusterau. Mae côd y bysellbad yn cael ei newid yn wythnosol. Fodd bynnag, gellid cael mynediad i'r ystafelloedd drwy'r drysau ochr nad oedd ar glo. Cadarnhaodd yr Is-Reolwr Ardal fod y rhain yn aml yn cael eu hagor gan gwsmeriaid. Ble gellid cloi'r drws o'r tu allan gydag allwedd, nid oes angen allwedd i'w agor o'r tu mewn. Mae staff wedi eu cyfarwyddo i wirio fod y drysau ar glo, serch hynny, roeddynt ar agor yn ystod yr ymweliad. Yn dilyn yr ymweliad, derbyniwyd cadarnhad gan yr Is-Reolwr Ardal ei fod unwaith eto wedi atgoffa staff i gynnal gwiriadau aml o'r drysau.

6. Camau Gweithredu

Mae'r Rheolwr Ardal a'r Is-Reolwr Ardal wedi ymrwymo i weithredu'r camau canlynol i liniaru'r risgiau a amlygwyd:

- **Sicrhau fod y cofnodion stoc yn fanwl ac yn gywir ar bob achlysur, gydag unrhyw anghysondebau yn cael eu harchwilio.**
- **Trefnu fod gwiriadau misol yn cael eu cynnal ar lefelau stoc cemegau.**
- **Bod gwiriadau aml yn cael eu gwneud i sicrhau fod y drysau ar glo.**
- **Sicrhau fod y system CCTV yn cael ei gosod ar yr amser cywir.**

CANOLFAN HAMDDEN PENLLYN ECONOMI A CHYMUNED

1. Cefndir

1.1 Mae Canolfannau Hamdden Cyngor Gwynedd yn ran o wasanaeth Cymunedau Iach, o fewn yr Adran Economi a Chymuned. Mae 4 Rheolwr Ardal yn gyfrifol am reoli'r Canolfannau sydd dan reolaeth Cwmni Hamdden Gwynedd. Mae Canolfan Hamdden Penllyn yn darparu nifer o wasanaethau i'r cyhoedd, gan gynnwys pwll nofio, ystafelloedd ffitrwydd/pwysau a dosbarthiadau ffitrwydd.

2. Bwriad a Chwmpas yr Archwiliad

2.1 Sicrhau fod trefniadau cadarn wedi eu sefydlu yng Nghanolfan Hamdden Penllyn, er mwyn rheoli a lliniaru risgiau'n briodol, ac i sicrhau cydymffurfiaeth â gweithdrefnau mewnol y Cyngor a deddfau perthnasol eraill.

2.2 Roedd yr archwiliad yn cwmpasu ymweld â'r canolfan i gynnal archwiliad er mwyn sicrhau bod trefniadau priodol wedi eu sefydlu ar gyfer rheoli amrywiol risgiau a allai fodoli yn y meysydd casglu incwm, rheolaeth gyllidebol, caffael a storio nwyddau, ac iechyd a diogelwch.

3. Lefel Sicrwydd yr Archwiliad

3.1 Gwiriwyd y rheolaethau ar gyfer lliniaru risgiau. Mae asesiad yr archwiliwr yn dod i'r casgliad fod lefel sicrwydd yr archwiliad fel a ganlyn:

Lefel Sicrwydd	Disgrifiad
DIGONOL	Mae rheolaethau mewn lle i gyflawni amcanion ond bod agweddau lle gellir tynhau ar y trefniadau i liniaru'r risgiau ymhellach.

4. Sgôr Risg Cyfredol

4.1 Mae risgiau'r archwiliad fel a ganlyn:

<u>Lefel Risg</u>	<u>Nifer</u>
UCHEL IAWN	0
UCHEL	0
CANOLIG	2
ISEL	0

5. Prif Ddarganfyddiadau

5.1 Gwelwyd fod trefniadau'r Canolfan yn gadarn ar y cyfan gyda gwaith gweinyddol yn cael ei gwblhau'n gywir. Roedd tasgau dyddiol yn cael eu cwblhau'n gyson ac amserol ac yn cael eu cofnodi a gweinyddu'n effeithlon.

- 5.1.1 Roedd rheolaeth stoc ar gyfer bwydydd a nwyddau ond nid ar gyfer cemegion COSHH¹. Er fod y tystysgrifau cywir yn bodoli ac yn cael eu harddangos yn y manau a gedwir y cemegau, nid oedd gan y staff unrhyw drefn o gofnodi lefelau stoc o unrhyw gemegyn/sylwedd. Mae'r IMS² yn nodi yn rhan HS-09-3.1 o'r angen i gofnodi stoc unrhyw gemegion COSHH.
- 5.1.2 Gwelwyd nad oedd yr yrstafell a oedd yn cadw'r deunyddiau a chemegion glanhau cyffredinol ar glo yn ystod yr ymweliad. Ar yr achlysur yma roedd aelod o staff yn glanhau yr ystafell ffitrwydd a oedd gyferbyn â'r ystafell yma.
- 5.1.3 Gwelwyd fod defnydd cyson o'r tabled Legend ar gyfer gwiriadau dyddiol yn ogystal a gwiriadau yn ymwneud a lechyd a Diogelwch. Yn ychwanegol gwelwyd fod y Ganolfan yn parhau i gofnodi gwiriadau ar bapur hefyd. Gall hyn fod yn ddyblygu gwaith yn ddi-angen.

6. Camau Gweithredu

Mae'r Is Reolwr Ardal wedi ymrwymo i weithredu'r camau canlynol i liniaru'r risgiau a amlygwyd:

- Sicrhau fod cofnod o reoli stoc ar gyfer deunyddiau glanhau a chemegion COSHH.
- Sicrhau fod pob ystafell sy'n cadw cemegion wedi cloi ar pob achlysur.

¹ Control of Substances Hazardous to Health

² Integrated Management System (System rheoli gyffredinol ar gyfer y Canolfannau Hamdden)

**INCWM PARC GLYNLLIFON
ECONOMI A CHYMUNED**

1. Cefndir

1.1 Yn dilyn archwiliad cynlluniedig ar gasglu incwm o fewn y Gwasanaeth Morwrol a Pharciau Gwledig, ar gais y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu, ymchwiliwyd i'r trefniadau sydd mewn lle ar gyfer casglu ffioedd mynediad ymwelwyr â Pharc Glynllifon. Y drefn bresennol yw bod tenant y Siop ger mynediad y Parc yn casglu ffioedd gan ymwelwyr ac yna yn trosglwyddo'r arian a gasglwyd (llai comisiwn o 15% + TAW) yn uniongyrchol i'r Cyngor gan anfon y wybodaeth gefnogol i'r Gwasanaeth. Oherwydd diffyg adnoddau, nid yw'r Gwasanaeth yn gwirio'r nifer o ymwelwyr ac nid oes tystiolaeth i gefnogi'r wybodaeth a gyflwynir gan y Siop ond mae'r Gwasanaeth yn ffyddiog fod y ffigyrau yn ddibynadwy a bod y drefn yn rhoi gwerth am arian i'r Cyngor.

2. Bwriad a Chwmpas yr Archwiliad

2.1 Yn sgil y ffaith nad oes gwiriadau o niferoedd ymwelwyr Parc Glynllifon na'r incwm mynediad a gesglir, bwriad yr archwiliad oedd edrych ar y trefniadau, yr incwm a gasglwyd ers 2009 a chymharu trefniadau casglu ffioedd mynediad hanesyddol gyda'r presennol. Gwnaed hyn drwy edrych ar y cyfriflyfr ariannol a strwythurau staffio cyfredol a blaenorol.

3. Lefel Sicrwydd yr Archwiliad

3.1 Gwiriwyd y rheolaethau ar gyfer lliniaru risgiau. Mae asesiad yr archwiliwr yn dod i'r casgliad fod lefel sicrwydd yr archwiliad fel a ganlyn:

Lefel Sicrwydd	Disgrifiad
DIGONOL	Mae rheolaethau mewn lle i gyflawni amcanion ond bod agweddau lle gellir tynhau ar y trefniadau i liniaru'r risgiau ymhellach.

4. Sgôr Risg Cyfredol

4.1 Dengys y matrices isod nifer y risgiau a adnabuwyd â'r sgôr risg cyfatebol. Dylid cyfeirio at y ddogfen atodol am ddisgrifiad llawn o ddiffiniadau tebygolrwydd ac effaith. Yn seiliedig ar y matrices risg y darparwyd lefel sicrwydd yr archwiliad.

<u>Lefel Risg</u>	<u>Nifer</u>
UCHEL IAWN	0
UCHEL	0
CANOLIG	1
ISEL	0

5. Prif Ddarganfyddiadau

5.1 Mae'r incwm a gasglwyd yn eithaf cyson (oddeutu £14,000 yn flynyddol) ers cychwyn y trefniant gyda'r Siop yn 2014, ond yn sgil newidiadau strwythurol a chyfrifoldebau staffio yn y Parc, yna nid oedd modd gwneud cymhariaeth deg ar berfformiad ariannol casglu incwm mynediad y trefniadau presennol gyda'r hyn cyn 2014.

- 5.1.1 Sefydlwyd Gweithgor Gwella Glynllifon gan y Pwyllgor Craffu Datblygu er mwyn ystyried dewisiadau ar gyfer rheolaeth y Parc. Rhoddwyd pecyn at ei gilydd yn cynnwys y Siop a'r Caffi a gwahoddwyd tendrau am y brydles. Yn dilyn gosod y brydles, yn anffodus nid oedd y trefniant yn llwyddiant a ni dderbyniwyd incwm mynediad yn y flwyddyn ariannol 2012-13 na 2013-14. O ganlyniad, ildiodd y tenant y cyfrifoldeb am y Siop a creuwyd prydles ar wahân am y Caffi a'r Siop ac aethpwyd drwy'r broses tendro yn 2014. Enillwyd y tendr gan y cwmni presennol ag arwyddwyd prydles am gyfnod o 3 mlynedd yn Awst 2014.
- 5.1.2 Nid yw'r brydles wedi ei adnewyddu ond mae'r tenant yn parhau i redeg y Siop. Yn unol â'r brydles mae'r tenant wedi talu rhent blynyddol o £2,500 i'r Cyngor. Eglurwyd fod y Gwasanaeth Eiddo yn gweithredu ar y broses er mwyn adnewyddu'r brydles ac adolygu'r rhent.
- 5.1.3 Mae'r brydles yn nodi fod y tenant yn gyfrifol am werthu tocynnau dyddiol a blynyddol ar gyfer mynediad i'r Parc yn ystod oriau agor y siop yn unol â chyfarwyddyd y perchennog. Nodir hefyd fod y tenant yn gyfrifol am gadw cofnod manwl o'r arian a dderbynnir er mwyn ei drosglwyddo i'r Perchennog. Gwelwyd fod taflenni yn y Siop yn hyrwyddo'r cerdyn aelodaeth flynyddol a bod hysbysfwrdd tu ôl i'r cownter yn arddangos yr holl ffioedd mynediad yn glir.
- 5.1.4 Caiff incwm ei drosglwyddo i'r Cyngor 3 neu 4 gwaith y flwyddyn gyda 'nodyn talu' wedi ei ddarparu i'r Gwasanaeth ar gyfer pob trosglwyddiad. Gwelwyd enghreifftiau o daflenni 'nodyn talu' gan y siop a oedd yn nodi incwm a dderbyniwyd am swm na fuasai'n bosib o fewn y rhestr brisio. Awgryma hyn fod y symiau yn anghywir neu fod arian ychwanegol e.e. arian mân yn cael ei adael/derbyn gan rai cwsmeriaid. Ymrwymodd y Swyddog Morwrol a Pharciau Gwledig i holi'r lesddaliwr er mwyn ymchwilio'r anomaledd yma.
- 5.1.5 Yn 2009 a cyn yr ail strwythuro i adnabod arbedion, roedd y Cyngor yn cyflogi rheolwr, is-reolwr a 2 warden o fewn y Parc. Erbyn hyn cyflogir dau aelod o staff am 4 diwrnod sef Rheolwr Cynorthwyol a Warden Cynorthwyol/Gweithiwr Stâd. Amlygir hyn yng nghostau staffio a phenderfyniadau megis diddymu Swydd 'Rheolwr y Parc' yng Ngorffennaf 2011 a swyddi 'Cymhorthydd Parciau'. O ganlyniad gwelwyd gostyngiad mewn costau staffio o £110,288 yn 2009 o gymharu â £50,765 yn 2017. Yn sgil y newidiadau, nid oes adnoddau digonol o ran cyfleusterau nac amser gan y gweithwyr er mwyn casglu tâl mynediad a monitro'r ymwelwyr.
- 5.1.6 Mae'r ffaith fod y siop yn agored 7 diwrnod yr wythnos yn galluogi i incwm gael ei gasglu pob dydd o'r wythnos heb unrhyw gostau staffio ychwanegol i'r Cyngor. Er bod y Cyngor yn ildio canran o'r ffioedd fel comisiwn, mae'r opsiwn yma yn rhoi gwell gwerth am arian oherwydd buasai trefniadau amgen yn arwain at fwy o gostau staffio i'r Cyngor fydd yn uchafu unrhyw gynnydd mewn incwm. Mae risg ynghlwm a'r ffaith nad oes tystiolaeth yn cael ei gyflwyno gyda'r taliadau a wneir i'r Cyngor, ond mae pryder gall ceisio gorfodi'r lesddaliwr i gyflwyno tystiolaeth drylwyr effeithio'n negyddol ar berthynas sydd eisoes yn seiliedig ar ymddiried ac mae risg y byddai'n anfodlon cydweithio â'r Cyngor i'r un parodrwydd.

5.1.7 Barn y Swyddog Morwrol a Pharciau Gwledig yw y dylai'r Cyngor ymfalchïo fod unrhyw incwm yn cael ei dderbyn yn enwedig yn yr amgylchiadau presennol o ran staffio a chyllideb, a bod y risg yma yn dderbyniol wrth ystyried gwerth cymharol isel yr incwm, a'r costau fydd ynghlwm â threfniadau amgen.

6. Camau Gweithredu

Mae'r Swyddog Morwrol a Pharciau Gwledig wedi ymrwymo i weithredu'r camau canlynol i liniaru'r risgiau a amlygwyd:

- **Trafod â'r lesddaliwr er mwyn cael taflen yn nodi'n fanylach pa gategori o ymwelwyr/taliadau a'r niferoedd sydd wedi ei dderbyn.**

**GRANT CEFNOGI POBL
OEDOLION, IECHYD A LLESIANT**

1. Cefndir

1.1 Dyrannwyd dros £5 miliwn o grant i Gyngor Gwynedd gan Lywodraeth Cymru yn ystod 2017-18 fel rhan o gynllun Cefnogi Pobl. Mae'r cynllun yn comisiynu ac ariannu nifer o ddarparwyr i gynnig cymorth i unigolion bregus i gadw eu tenantiaeth ac osgoi digartrefedd, gyda'r nod o alluogi'r unigolion i fyw yn annibynnol drwy ddarparu gwasanaethau cefnogol yn gysylltiedig â thai. Gall y gwasanaeth gael ei ddarparu yng nghartref yr unigolyn neu mewn hostel, cartrefi gwarchodol, neu unrhyw dŷ lle ceir cefnogaeth. Mae'r cynllun yn rhoi cymorth i amrediad eang o bobl, megis pobl hŷn, pobl gyda phroblemau trais domestig, pobl sydd mewn perygl o fod yn ddigartref, pobl gyda phroblemau iechyd meddwl, anghenion camddefnyddio sylweddau yn ogystal ag anabledd dysgu.

2. Bwriad a Chwmpas yr Archwiliad

2.1 Bwriad yr archwiliad oedd sicrhau cywirdeb tystysgrif archwilio grant Cefnogi Pobl ar gyfer 2017-18, drwy wirio'r costau a hawliwyd â'r nifer o achosion adroddwyd, yn ogystal â sicrhau bod y Gwasanaeth wedi cydymffurfio ag amodau'r llythyr cynnig grant, ymarfer da a rheoliadau gweithdrefn ariannol y Cyngor.

3. Lefel Sicrwydd yr Archwiliad

3.1 Gwiriwyd y rheolaethau ar gyfer lliniaru risgiau. Mae asesiad yr archwiliwr yn dod i'r casgliad fod lefel sicrwydd yr archwiliad fel a ganlyn:

Lefel Sicrwydd	Disgrifiad
UCHEL	Gellir datgan sicrwydd o briodoldeb gan y gellir dibynnu ar y rheolaethau mewnol mewn lle i gyflawni amcanion.

4. Prif Ddarganfyddiadau

4.1 Yn ystod 2017-18 roedd rhaglen Cefnogi Pobl wedi tanwario £52k yn erbyn cyfanswm y grant a ddyrannwyd. Cedwir y cyllid dros ben mewn cronfa benodol, ond dros y blynyddoedd, mae'r tanwariant hanesyddol wedi cronni, ac ar gais Llywodraeth Cymru mae'r Gwasanaeth wedi ariannu dros hanner miliwn o wariant Cefnogi Pobl 2017-18 drwy ddefnyddio'r tanwariant hanesyddol yma. Cysonwyd y gwariant gyda'r cyfriflyfr a dilynwyd sampl o gostau yn ôl i'w ffynonellau, gan gynnwys gwirio anfonebau a dalwyd i ddarparwyr allanol yn ogystal â siwrneli ble darparwyd y gwasanaeth gan Unedau eraill o fewn y Cyngor. Gwelwyd eu bod yn briodol a bod y manylion ariannol ar y dystysgrif archwilio wedi eu datgan yn gywir.

4.2 Mae amod 11 (a) (iii) o'r llythyr cynnig grant yn nodi bod angen cadw'r holl ddogfennau gwreiddiol sy'n gysylltiedig â'r cyllid hyd nes i Lywodraeth Cymru hysbysu'r Cyngor ei fod yn iawn eu dinistrio. Fel rheol, caiff anfonebau eu dinistrio gan y Cyngor chwe mlynedd ar ôl y flwyddyn gyfredol ddod i ben. Ar gyfer anfonebau sydd angen cael eu cadw am gyfnod estynedig, oherwydd gofynion trywydd archwilio yn nhelerau'r grant er enghraifft, yna atodir slipiau codio gwariant ac awdurdodi TR252 pinc (yn hytrach na melyn).

Darganfuwyd fod y Gwasanaeth yn defnyddio slipiau melyn wrth dalu anfonebau sy'n creu risg o'r anfonebau yn cael eu dinistrio cyn i'r Cyngor dderbyn cyfarwyddyd gan Lywodraeth Cymru i wneud hynny. Fodd bynnag, ar hyn o bryd, cedwir holl anfonebau'r Cyngor am gyfnodau estynedig, felly isel yw'r risg yma, ond buasai'n ymarfer da i ddefnyddio slipiau pinc o hyn ymlaen.

4.3 Gwiriwyd y nifer o 'ddeilliannau' adroddwyd i Lywodraeth Cymru, ar gyfer y ddau gyfnod o fewn y flwyddyn. Bwriad hyn yw casglu gwybodaeth am y nifer a'r math o gefnogaeth a roddir. Mae'r darparwyr yn cyflwyno'r wybodaeth yma ar gyfer pob unigolyn i Gyngor Bwrdeistref Sirol Conwy fel corff arweiniol Rhanbarth Cefnogi Pobl Gogledd Cymru, sydd wedyn yn anfon adroddiad crynodeb o'r basdata i Gyngor Gwynedd i'w wirio a'i gyflwyno i Lywodraeth Cymru. Yn ogystal, derbynnir taenlen sy'n cynnwys holl fanylion pob unigolyn sy'n derbyn cymorth. Defnyddir y wybodaeth yma gan y Gwasanaeth er mwyn dethol sampl o ddeilliannau i wirio wrth gynnal ymweliadau monitro cyfnodol â'r darparwyr. Gwelwyd fod yr adroddiadau yma yn cysoni gyda'r hyn adroddir i Lywodraeth Cymru, a bod y Gwasanaeth yn eu dilysu wrth gynnal ymweliadau.

5. Camau Gweithredu

Mae'r Gwasanaeth wedi ymrwymo i weithredu'r camau canlynol i liniaru'r risgiau a amlygwyd:

- **Defnyddio slipiau codio ac awdurdodi anfonebau (TR252) pinc er mwyn sicrhau na chaiff anfonebau eu dinistrio yn gynamserol.**

GRANT CYFLEUSTERAU I'R ANABL OEDOLION, IECHYD A LLESIANT

1. Cefndir

- 1.1 Mae Grant Cyfleusterau i'r Anabl ar gael i bobl anabl er mwyn eu cynorthwyo yn ariannol gyda gwaith i ddarparu cyfleusterau a gwneud addasiadau i'w tai. Uchafswm y grant yng Nghymru yw £36,000 fesul cais, ond mewn achosion arbennig gellir caniatáu ychwanegu benthyciad dewisol, drwy gyfrwng Benthyciad Dewisol Cyfleusterau i'r Anabl (BDCA).
- 1.2 Gellir gwneud cais am y grant drwy gyfeireb gan Therapydd Galwedigaethol yn unig, er mwyn sicrhau bod yr unigolion yn gymwys ac yn cwrdd â gofynion yr unigolyn anabl. Caiff prawf modd ei gynnal ar gyfer bob ymgeisydd, sy'n seiliedig ar incwm a chyfalaf yr unigolyn er mwyn cyfrifo eu cyfraniad tuag at yr addasiadau.

2. Bwriad a Chwmpas yr Archwiliad

- 2.1 Bwriad yr archwiliad oedd sicrhau bod trefniadau cadarn mewn lle ar gyfer gweinyddu Grant Cyfleusterau i'r Anabl, a chadarnhau bod systemau a rheolaethau mewnol yn eu lle er mwyn sicrhau bod y grant yn cael ei ddefnyddio at y dibenion priodol.
- 2.2 Gwnaed hyn drwy ddethol sampl o ymgeiswyr sydd wedi derbyn y grant er mwyn sicrhau bod ffurflenni cais ar gyfer bob unigolyn, eu bod yn gymwys ac wedi cael eu cyfeirio gan Therapydd Galwedigaethol, a bod cyfraniad ariannol yr unigolyn tuag at y gwaith yn cael ei gyfrifo'n gywir.

3. Lefel Sicrwydd yr Archwiliad

- 3.1 Gwiriwyd y rheolaethau ar gyfer lliniaru risgiau. Mae asesiad yr archwiliwr yn dod i'r casgliad fod lefel sicrwydd yr archwiliad fel a ganlyn:

Lefel Sicrwydd	Disgrifiad
UCHEL	Gellir datgan sicrwydd o briodoldeb gan y gellir dibynnu ar y rheolaethau mewnol mewn lle i gyflawni amcanion.

4. Prif Ddarganfyddiadau

- 4.1 Gwelwyd bod trefniadau priodol mewn lle ar gyfer gweinyddu'r Grant Cyfleusterau i'r Anabl a bod y grant yn cael ei ddefnyddio at y dibenion priodol.
- 4.1.1 Gwelwyd bod y Cyngor wedi cyhoeddi llyfryn 'Grant Cyfleusterau i'r Anabl' sy'n crynhoi'r hyn sydd ar gael i'r cyhoedd. Yn ogystal, mae gan y gwasanaeth safle eu hunain o fewn gwefan y Cyngor, sy'n cynnwys manylion am y grant. Ni fuasai hysbysebu ymhellach, megis ar gyfryngau cymdeithasol yn ychwanegu gwerth gan all fod yn gam-arweiniol ac arwain at nifer o geisiadau sydd ddim yn gymwys. Credir nad oes risg sylweddol o unigolion sy'n gymwys i'r cymorth yn methu allan gan fod gweithwyr meddygol yn ymwybodol o'r hyn sydd ar gael ac yn hysbysebu cleientiaid cymwys.
- 4.1.2 O'r sampl o geisiadau a wiriwyd, ymddengys bod pob un yn gymwys i dderbyn y grant. Roedd yr holl ymgeiswyr wedi cyflwyno'r dogfennau priodol.

- 4.1.3 Gwelwyd bod o leiaf dau ddyfynbris yn cael ei dderbyn ar gyfer yr holl geisiadau, ac adroddiad tendr ar gyfer gwaith sylweddol. Gwiriwyd y dyfynbris buddiol yn erbyn gwir gost y gwaith ar gyfer yr holl geisiadau a gwelwyd ar adegau, bod swm gwir gost y gwaith yn fwy na'r dyfynbris a gafodd ei roi cyn cychwyn y gwaith, ond bod rheswm dilys dros hyn.
- 4.1.4 Mae'r drefn o fonitro gwerthiannau tai yn sicrhau fod grant sydd dros £5,000 yn destun pridiant tir lleol am 10 mlynedd. Gwiriwyd y sampl a ddetholwyd a gwelwyd bod y rheolaeth yma mewn lle.